

Iwona Raszeja-Ossowska

Wolontariat w pięciu krokach
Poradnik dla liderów organizacji wiejskich

Wydanie drugie

Warszawa 2022

Spis treści

WPROWADZENIE.....	3
Organizacja wolontariatu w świetle prawa polskiego.....	3
Podmioty uprawnione do angażowania wolontariuszy	3
Wolontariusze w społeczności lokalnej.....	4
Wolontariat. Korzyści	4
ZARZĄDZANIE WOLONTARIUSZAMI W ORGANIZACJI.....	6
Krok pierwszy: planowanie.....	6
Krok drugi: rekrutacja.....	8
Krok trzeci: szkolenie	9
Krok czwarty: monitoring i ocena.....	12
Krok piąty: docenianie.....	12
Podsumowanie	14
Źródło	14

Publikujemy drugie, zaktualizowane wydanie poradnika dotyczącego aspektów formalnych i organizacyjnych wolontariatu w Polsce.

Celem opracowania jest udzielenie wskazówek, które pozwolą organizacjom na pomyślne i bezpieczne angażowanie wolontariuszy w ich pracę.

Niniejsze wydanie dedykujemy m.in. tym organizacjom, które zaangażowały się w pomoc uchodźcom z Ukrainy, w tym w wykonywanie świadczeń poza Polską i na obszarach objętych konfliktem zbrojnym.

Zarówno organizacje, które podejmują współpracę z wolontariuszami, jak i sami wolontariusze nie zawsze poświęcają wystarczająco dużo czasu i wysiłku, aby dobrze przygotować się do tego zadania. W rezultacie **organizacje i wolontariusze, a także beneficjenci pomocy** mogą ze wspólnej pracy wynieść doświadczenia negatywne.

Twoja organizacja będzie się rozwijać lepiej i skuteczniej z zadowolonymi wolontariuszami, którzy rozumieją swoją rolę i czują się członkami zespołu. Ty będziesz czuć się lepiej, wiedząc, że twoi wolontariusze pracują tak, jak najlepiej potrafią i że właściwie spożytkowałeś swój czas i energię, a twój plan nie jest narażony na fiasko.

Niniejszy tekst ma charakter wyłącznie informacyjny. Materiały w nim zamieszczone nie stanowią oficjalnej wykładni przepisów ani nie są opinią prawną.

Stan na marzec 2022 r.

Redakcja Witryny Wiejskiej

WPROWADZENIE

Organizacja wolontariatu w świetle prawa polskiego

Polskie prawo **reguluje warunki organizacji/ świadczenia usług wolontariatu** w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹.

W zależności od rodzaju i zakresu świadczonej pomocy, **prawo polskie może także określać szczegółowe wymagania**, w tym kwalifikacyjne, stawiane wolontariuszom (np. w przypadku świadczenia pomocy medycznej lub w przypadku opieki nad dziećmi).

Podmioty² uprawnione do angażowania wolontariuszy

Wolontariusze mogą wykonywać świadczenia na rzecz:

- organizacji pozarządowych (np. fundacje, stowarzyszenia), w tym organizacji międzynarodowych,
- osób prawnych i jednostek organizacyjnych, działających na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,
- stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego,
- spółdzielni socjalnych,
- spółek akcyjnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz klubów sportowych, będących spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników

w zakresie działalności statutowej, w szczególności w zakresie działalności pożytku publicznego, z wyłączeniem prowadzonej przez w/w podmioty **działalności gospodarczej**.

Ponadto wolontariusze mogą wykonywać świadczenia na rzecz:

- organów administracji publicznej - z wyłączeniem działalności gospodarczej;
- jednostek organizacyjnych, podległych organom administracji publicznej lub nadzorowanych przez te organy - z wyłączeniem prowadzonej przez te jednostki działalności gospodarczej;
- podmiotów leczniczych w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej - w zakresie wykonywanej przez nie działalności leczniczej.

Zgodnie z prawem polskim, nie jest możliwe angażowanie wolontariuszy do zadań związanych z działalnością komercyjną.

¹ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057, z 2021 r. poz. 1038, 1243, 1535, 2490.

² Podmioty te, zgodnie z w/w ustawą nazywane są „korzystającymi”.

Wolontariusze w społeczności lokalnej

Nazwa wolontariusz pochodzi od łacińskiego słowa *volontarius*, które można przetłumaczyć jako *dobrowolny* lub *chętny*.

Wolontariusze to ludzie, którzy decydują się wesprzeć społeczność, oferując zarówno swoje umiejętności, jak i wolny czas. Wiele organizacji angażuje ich do pomocy w codziennej pracy lub w czasie szczególnych wydarzeń.

Wolontariusz to człowiek, który świadomie poświęca swój czas, umiejętności, wysiłek, aby pomagać innym. Jego działalność wykracza poza związki rodzinne, koleżeńskie lub przyjacielskie. Spełnia swoją służbę z wielu powodów, ale zazwyczaj dlatego, że chce wesprzeć swoją społeczność, daną wspólnotę lub określoną grupę.

Zgodnie z ustawodawstwem polskim, wolontariuszem jest osoba fizyczna, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w Ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Wolontariusze przyczyniają się do sukcesów wspólnot, organizacji i instytucji poprzez swoje zaangażowanie w programy lokalne czy wydarzenia o szczególnym znaczeniu dla danej społeczności.

Wolontariusze wspierają m.in.:

- realizację programów społecznych, edukacyjnych, opiekuńczych,
- organizację imprez kulturalnych, sportowych etc.,
- prowadzenie klubów i organizację zajęć sportowych,
- opiekę nad chorymi w warunkach szpitalnych i pozaszpitalnych.

Wolontariusz, to m.in.:

- uczeń albo student, który pomaga młodszym kolegom w odrabianiu zadań domowych,
- młody człowiek, który odwiedza starsze osoby,
- trener, który bezpłatnie opiekuje się drużyną piłkarską,
- emerytowany nauczyciel, który pracuje z uczniami w świetlicy,
- ochotnik zaangażowany w pracę recepcji i organizację pomocy humanitarnej,
- prawnik udzielający bezpłatnych porad,
- rodzic zaangażowany w pracę rady szkoły.

Wolontariat. Korzyści

Wolontariat jest korzystny dla: organizacji, wolontariuszy, społeczeństwa (społeczności lokalnej).

Korzyści dla organizacji

Trudno sobie wyobrazić wszystkie te działania i wydarzenia różnych organizacji i instytucji, które nie mogłyby mieć miejsca bez zaangażowania wolontariuszy.

Ochotnicy wspierają organizacyjnie i merytorycznie **przedsięwzięcia** oraz **programy** w obszarach szeroko rozumianej pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji i ekologii.

Z ich pomocy korzystają organizacje pozarządowe o zasięgu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz międzynarodowym. W swoje działania angażują ich także organy administracji publicznej oraz jednostki im podległe lub przez nie nadzorowane. Spotkać wolontariuszy można w

działaniach podejmowanych przez stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, a także podmioty kościelne prowadzące działalność pożytku publicznego.

Korzyści dla wolontariuszy

Wiele osób pracuje w charakterze wolontariusza, ponieważ dzięki temu czują się bardziej wartościowymi ludźmi, a jednocześnie praca społeczna daje im poczucie przynależności do wspólnoty.

Wolontariusze nie są opłacani za swoją pracę, ale odnoszą inne korzyści, np.:

- poczucie, że komuś pomogli,
- zdobycie praktyki zawodowej,
- rozwijanie umiejętności,
- wzbogacenie zawodowego życiorysu,
- uzyskanie referencji,
- poznawanie nowych ludzi,
- doświadczenie wielu przyjemnych chwil,
- aktywny udział w życiu i kształtowaniu społeczności lokalnej, wspólnoty, organizacji,
- wdzięczność poprzez wsparcie organizacji, która pomogła im samym.

Z punktu widzenia prawa istotne jest to, że wolontariat nie jest zrównany ze stosunkiem pracy. Umożliwia to wykonywanie świadczeń wolontariackich także osobom posiadającym lub zamierzającym nabyć status osoby bezrobotnej.

Korzyści dla społeczeństwa (społeczności lokalnej)

Aktywność wolontariusza służy rozwojowi danej organizacji czy instytucji, a poprzez to społeczności lokalnej, określonym grupom społecznym i w efekcie całemu społeczeństwu.

ZARZĄDZANIE WOLONTARIUSZAMI W ORGANIZACJI

Aby wolontariusze byli aktywni, zaangażowani, a ich potencjał wykorzystany efektywnie, muszą być sprawnie zarządzani. Oto pięć kroków pozwalających na sprawne zarządzanie pracą ochotników.

Krok pierwszy: planowanie

Szczegółowe planowanie jest ważne, aby określić zarówno potrzeby organizacji, jak i wolontariuszy.

Na etapie planowania powinieneś sformułować odpowiedzi na następujące pytania:

- Jakie są oczekiwania organizacji wobec wolontariuszy?
- Do czego organizacji są potrzebni wolontariusze?
- Co będą robić wolontariusze? Jaki będzie zakres ich obowiązków?
- W jaki sposób będzie utrzymywane zainteresowanie i zaangażowanie wolontariuszy?
- Kto będzie odpowiadał na pytania wolontariuszy i ich wspierał?
- W jaki sposób organizacja będzie szkolić wolontariuszy?
- W jaki sposób wolontariusze będą nagradzani?

Określ zadania swoich wolontariuszy

Określ zadania swoich wolontariuszy najbardziej szczegółowo, jak to możliwe. W ten sposób będą wiedzieli, czego się od nich oczekuje.

Opis stanowiska, jakie ma zająć wolontariusz powinien uwzględniać odpowiedzi na kilka ważnych pytań, m.in.:

- Z kim będzie pracował?
- Kiedy i jak długo będzie pracował?
- Gdzie będzie pracował?
- Co będzie robił?
- Kto będzie go wspierał?
- Jakich umiejętności oczekuje się od niego?
- Jakie wymagania formalne powinien spełnić wolontariusz?
- Jakie są przewidywane korzyści dla niego?
- Czy jest coś jeszcze, co powinien wiedzieć zanim rozpocznie pracę?

Przykład

Organizacja poszukuje wolontariuszy do prowadzenia zajęć dla seniorów. Celem szkoleń jest ćwiczenie umiejętności korzystania z komputera i Internetu.

Opis stanowiska	
Jaką rolę powierzamy wolontariuszowi?	Wolontariusz będzie pełnił rolę instruktora pracy z komputerem.
Z kim będzie pracował wolontariusz?	Instruktor pracy z komputerem będzie pracował z jedną osobą dorosłą, która chce się nauczyć podstaw pracy z komputerem oraz korzystania z Internetu.
Kiedy i jak długo będzie pracował jako wolontariusz?	Instruktorzy spotykać się będą ze swoimi uczniami raz w tygodniu na jedną do trzech godzin, przez minimum dwa miesiące.
Gdzie będzie pracował wolontariusz?	Pary instruktor / uczeń będą pracować w sali komputerowej Centrum Informacji Społecznej.
Co będzie robił wolontariusz?	Instruktor będzie przygotowywał lekcje dla swoich uczniów i pracował z nimi, aby osiągnąć założone cele.
Kto będzie wspierał wolontariusza?	Instruktorzy będą wspierani przez koordynatora projektu.
Jakich umiejętności oczekuje się od wolontariusza?	Wolontariusz powinien lubić pracę z dorosłymi, sprawnie obsługiwać komputer oraz posiadać umiejętność sprawnego korzystania z Internetu.
Jakie kwalifikacje formalne wymagane są od wolontariusza?	Kwalifikacje pożądane: kursy/ szkolenia/ studia z zakresu IT udokumentowane zaświadczeniami.
Jakie są przewidywane korzyści dla wolontariusza?	Bezpłatne szkolenie dla trenerów w zakresie szkolenia seniorów, poświadczony certyfikatem.
Czy jest coś jeszcze, co powinien wiedzieć wolontariusz?	Od kandydata na wolontariusza wymaga się pasji i gotowości służenia innym.

Przygotuj formularz aplikacyjny

Przygotuj się do zebrania podstawowych informacji o potencjalnym wolontariuszu, takich jak: imię i nazwisko, adres, telefon, przeciwwskazania medyczne, kwalifikacje formalne /wykształcenie, doświadczenie zawodowe/, powody, dla których chce pracować jako ochotnik i inne potrzebne informacje związane z jego przyszłym zajęciem. Sformułuj oczekiwania dot. każdego ze stanowisk, jakie chcesz powierzyć wolontariuszom, ale poziom wymagań powinien być zróżnicowany w zależności od zakresu obowiązków. Powinieneś poinformować wolontariusza o swoich oczekiwaniach. Możesz wymagać referencji.

Krok drugi: rekrutacja

Teraz czas na poszukiwanie wolontariuszy. Pomyśl o tym, jakich osób poszukujesz i zdecyduj w jaki sposób ich znaleźć. Możesz wykorzystać:

- media społecznościowe,
- strony internetowe,
- prasę,
- radio,
- tablice ogłoszeń (w szkołach, bibliotekach, centrach kultury, sklepach),
- centra wolontariatu,
- **osobiste kontakty.**

Doskonałym sposobem na znalezienie wolontariusza jest rozmowa. Rozmawiaj z ludźmi, którzy mogą być zainteresowani pomocą, poproś innych wolontariuszy o rekrutację wśród przyjaciół i rodziny.

Zwerbuj młodych wolontariuszy

Potrzebujesz entuzjazmu i kreatywności w swoim środowisku? Dlaczego nie pozyskać młodzieży do współpracy?

Młodzi wolontariusze mogą wnieść świeżą energię do twojej organizacji. Są weseli, pełni życia i mają do zaoferowania nowe spojrzenie.

Młodzi, którzy biorą udział w programie wolontariatu czerpią różne zyski ze swojej działalności. Wolontariat pozwala im na kształcenie różnych zawodowych umiejętności, daje szansę poznania nowych ludzi i może być pomocny w podjęciu decyzji dotyczącej tego, co chcą robić w przyszłości. Praca w charakterze wolontariusza jest dobrze widziana i pomaga w aplikowaniu na studia zagraniczne, przy podejmowaniu pierwszej pracy lub w rekrutacji do programów edukacyjnych.

Jeśli chcesz zaangażować młodych wolontariuszy, skontaktuj się z pobliską szkołą, centrum wolontariatu, młodzieżowym ośrodkiem kultury. Powinni pomóc w znalezieniu wolontariuszy i dać ci wskazówki, w jaki sposób pracować z młodzieżą.

Zwerbuj wolontariuszy z doświadczeniem zawodowym

Potrzebujesz profesjonalizmu w swoim środowisku? Oczekujesz, że wolontariusz będzie dyspozycyjny i poświęci dużo czasu twojemu projektowi? Dlaczego nie pozyskać seniorów do współpracy?

Seniorzy - wolontariusze mogą wnieść doświadczenie zawodowe i dojrzałość do twojej organizacji. Mają dużo wolnego czasu i często są dyspozycyjni, odpowiedzialnie podchodzą do swoich obowiązków.

Udział w programie wolontariatu jest dla seniorów okazją do poznawania nowych ludzi, pozwala na dalszy rozwój umiejętności zawodowych, umacnia przekonanie, że jest się komuś potrzebnym.

Bez względu na to, czy rozwieszasz plakaty czy dajesz inne komunikaty, musisz poinformować, że zostanie przeprowadzony proces rekrutacji. Sam fakt zgłoszenia się danej osoby do programu wolontariatu twojej organizacji nie powinien być równoznaczny z akceptacją tej kandydatury.

Aby zdobyć jak najszerszą informację o kandydacie, możesz go poprosić o przygotowanie życiorysu, przedłożenie referencji, wypełnienie formularza aplikacyjnego.

Konieczne rozmawiaj ze swoimi potencjalnymi wolontariuszami o ich wcześniejszych doświadczeniach, umiejętnościach, zainteresowaniach, dyspozycyjności, ale także wykorzystaj wywiad/rozmowę, aby wyjaśnić wszystkie wątpliwości jakie masz. Zwróć uwagę na kwestie bezpieczeństwa.

Zdobycie jak najszerszej informacji na temat potencjalnego wolontariusza pomaga w dobrym dopasowaniu go do roli, jaką ma pełnić. Jeśli wolontariusz ma pracować z dziećmi lub niepełnosprawnymi, rekrutację należy przeprowadzić ze szczególną uwagą. Właściwie przeprowadzona selekcja kandydatów pomoże ci upewnić się, że ludzie, z którymi pracujesz, oraz organizacja nie są narażeni na niebezpieczeństwo.

Rodzaje niebezpieczeństw są różne w zależności od stanowiska, jakie zajmuje wolontariusz. Pomyśl o tym, z kim będą pracować wolontariusze, gdzie i co będą robili. Im wyższy poziom ryzyka, tym uważniej musisz śledzić i obserwować sytuację.

Krok trzeci: szkolenie

Kiedy już przeprowadzisz rekrutację i dokonasz wyboru wolontariuszy, nadchodzi czas, aby zaprezentować wolontariuszy i przeszkolić ich oraz przygotować do pracy.

Wolontariusze powinni znać misję, wizję, cele organizacji. Ta wiedza pomoże im poczuć się pełnoprawnymi członkami zespołu. Tak jak wszyscy, wolontariusze chcą czuć, że przynależą!

Organizacje nie powinny zakładać, że wolontariusze mają wszystkie umiejętności, które będą niezbędne w ich pracy. To właśnie dlatego konieczny jest trening prowadzony ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia tych umiejętności, które są niezbędne na danym stanowisku. W zależności od roli wolontariusza, trening może zabrać 15 minut lub 15 godzin!

Wyszkolony wolontariusz będzie potrafił wykonywać swoją pracę pewniej i bardziej profesjonalnie, a także zgodnie z oczekiwaniami organizacji.

Szkolenie jest także dobrą okazją, aby poznać wolontariuszy oraz zobaczyć, jak pracują i zachowują się w nowej sytuacji.

W trakcie pracy z wolontariuszami, szczególnie realizowanej w długim okresie czasu, pomyśl o tym, jaki rodzaj dodatkowego treningu, szkolenia chcieliby odbyć twoi wolontariusze lub jaki jest im niezbędny dla dalszej efektywnej pracy.

Uwaga! Bezpłatny trening może być atrakcyjną zachętą do podjęcia pracy ochotniczej.

Obowiązki organizacji wobec wolontariusza

Organizacja:

- Zawiera z wolontariuszem **porozumienie** dot. zakresu, sposobu i czasu wykonywania świadczeń. Porozumienie powinno zawierać postanowienie o możliwości jego rozwiązania.
- Ma obowiązek poinformować wolontariusza o **przysługujących mu prawach i ciężących obowiązkach** oraz zapewnić dostępność tych informacji.
- Na żądanie wolontariusza potwierdza **na piśmie** treść porozumienia, wydaje pisemne zaświadczenie oraz opinię o wykonaniu świadczeń.
Jeżeli świadczenie wolontariusza wykonywane jest **przez okres dłuższy niż 30 dni**, porozumienie powinno być sporządzone **na piśmie**.
- Ma obowiązek zapewnić wolontariuszowi zaopatrzenie z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczeń, **jeśli porozumienie zostało zawarte na czas określony dłuższy niż 30 dni** (wolontariusz będzie podlegał Ustawie z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach).
- Jest zobowiązana wykupić ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków /NW/, dla wolontariuszy, z których świadczeń korzysta przez okres nie dłuższy niż 30 dni.
- Może fakultatywnie zgłosić wolontariusza do ubezpieczenia zdrowotnego na zasadach przewidzianych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym, jeśli dany wolontariusz nie podlega mu z innego tytułu.
- **Informuje o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami.**
- **Zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki wykonania przez wolontariusza świadczeń**, w tym w zależności od rodzaju świadczeń i zagrożeń z nimi związanych **zapewnia odpowiednie środki ochrony indywidualnej (na zasadach dot. pracowników)**.
- Pokrywa **koszty podróży służbowych i diet**, chyba że wolontariusz zwolni ją z tego obowiązku (tylko w formie pisemnej).
- Może pokryć inne niezbędne koszty ponoszone przez wolontariusza oraz koszty szkoleń, w zakresie wykonywanych przez niego świadczeń, w tym koszty ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej.

Uwaga:

- Świadczenie wolontariusza jest świadczeniem odpowiadającym świadczeniu pracy - a nie świadczeniem pracy.
- Wolontariuszowi przysługuje zaopatrzenie z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczeń, jeśli porozumienie zostało zawarte **na czas określony dłuższy niż 30 dni**. W takim wypadku wolontariusz będzie podlegał Ustawie z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach.
- Jeżeli porozumienie zawarte między z wolontariuszem dotyczy delegowania wolontariusza do wykonywania świadczeń **na terytorium innego państwa, na obszarze którego trwa konflikt zbrojny, wystąpiła klęska żywiołowa lub katastrofa naturalna**,

wówczas **należy zapewnić wolontariuszowi** ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków oraz ubezpieczenie kosztów leczenia podczas pobytu za granicą, jeżeli kosztów tych nie pokrywa się z innego tytułu, w szczególności na podstawie przepisów o koordynacji, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1373, z późn. zm.)

- Jeżeli delegowanie wolontariusza do wykonywania świadczeń **na terytorium innego państwa** ma miejsce w warunkach innych niż wskazane powyżej, wówczas wolontariuszowi **można zapewnić** ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków oraz ubezpieczenie kosztów leczenia podczas pobytu za granicą, jeżeli kosztów tych nie pokrywa się z innego tytułu, w szczególności na podstawie przepisów o koordynacji, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
- Jeżeli porozumienie zawarte z wolontariuszem dotyczy wydelegowania wolontariusza w celu wykonywania przez niego świadczeń na terytorium innego państwa, na podstawie umowy międzynarodowej wiążącej Rzeczpospolitą Polską, wolontariuszowi przysługuje prawo do świadczeń i pokrycia kosztów ogólnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej.

Obowiązki wolontariusza

Wolontariusz:

- **Powinien posiadać kwalifikacje i spełniać wymagania odpowiednie do rodzaju i zakresu świadczonej pomocy** (jeżeli taki obowiązek wynika z przepisów prawa, np. w przypadku pomocy medycznej osobom bezdomnym lub w przypadku wolontariuszy na stanowisku nauczyciela).
- Jest zobligowany do wywiązania się z obowiązków określonych w porozumieniu, nawet jeśli nie przybrało ono formy pisemnej.
- Odpowiada za powierzony majątek.

W niektórych przypadkach nawiązanie wolontariatu może być możliwe tylko wówczas, gdy wolontariusz spełnia szczególne wymagania, które wynikają z przepisów prawa. Sygnalizuje to ograniczenie swobody działania, z jednej strony korzystającego, a z drugiej strony wolontariusza, którzy mogą generalnie kształtować zasady współpracy wedle swojego uznania.

Owe ograniczenie wiąże się z ochroną innych wartości prawnie chronionych, do których należy zwłaszcza dobro osób niepełnoletnich.

Regulacje, które nakładają obowiązek posiadania przez wolontariuszy szczególnych kwalifikacji i sprostania określonym wymogom wynikają m.in. z przepisów o systemie oświaty, o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, a także przepisów i wymogów w zakresie niekaralności i wymogów zapobiegania przestępczości na tle seksualnym³.

³ B. Wilk, Nabierz wprawę w prawie, czyli poradnik o prawnych aspektach wolontariatu, Stowarzyszenie Polites, 2019 r., https://www.korpussolidarnosci.gov.pl/data/domains/1/pl/filemanager_files/nabierz-wprawę-w-prawie-poradnik-o-prawnych-as.pdf, online 16.03.2022 r.

Uwaga:

- **Ludzie chcą znać reguły gry. Powinny one być jasne także w zakresie wolontariatu.** Każdy członek organizacji powinien wiedzieć, w jaki sposób zostaną zaangażowani wolontariusze. Upewnij się, że inne osoby z twojej organizacji wiedzą o programie wolontariatu i przedstaw ich swoim wolontariuszom.
- **W wypadku dużej liczby wolontariuszy zaangażuj koordynatora wolontariatu.**
- Zachęć inne osoby zaangażowane w pracę twojej organizacji (personel organizacji, stałych współpracowników), aby przeczytali ten poradnik, co pozwoli im lepiej zrozumieć, jak skutecznie i z sukcesem organizować pracę z wolontariuszami.

Krok czwarty: monitoring i ocena

Monitoring i systematyczna ocena pracy wolontariusza pozwolą ci ograniczyć ryzyko.

Kiedy już twoi wolontariusze złączą pracę, będą potrzebowali nadzoru a później oceny. To pozwoli ci na sprawdzenie, czy swoją pracę wykonują dobrze. To także da wolontariuszom szansę, aby podzielili się swoimi refleksjami na temat odczuć związanych z pełnioną rolą.

Zarówno monitoring, jak i rozmowy pomogą ci zdobyć ważne informacje na temat twojej organizacji.

Pamiętaj, że każdy wolontariusz jest wyjątkowy i dlatego powinieneś:

- dopasować instrukcje lub stanowisko zgodnie z jego oczekiwaniami i możliwościami,
- upewnić się, że ma świadomość czego się podejmuje zanim zacznie wykonywać swoją pracę,
- wspierać go pytaniami i podpowiedziami.

Możesz odkryć, że wolontariusz nie radzi sobie z obowiązkami i powinien być skierowany do innych zadań.

Jeśli doświadczenia wolontariusza są pozytywne, zwiększa to szansę, że zostanie dłużej. Jeśli wolontariusz zdecyduje się odejść, ostatnia rozmowa pozwoli ci zdobyć informację na temat powodów jego decyzji oraz jakie zmiany powinieneś wprowadzić, aby inni wolontariusze pozostali.

Co dzieje się z wolontariuszami, którzy nie są zadowoleni ze swojej pracy? W wielu wypadkach nie chcą ponawiać współpracy, a społeczność pozbawia się pomocy, która jest jej bardzo potrzebna, a nawet niezbędna.

W procesie monitoringu powinieneś dążyć do uzyskania informacji umożliwiającej jak najszerszą analizę. Np. ustalając jakie korzyści uzyskali wolontariusze **nie należy** zadowalać się odpowiedziami ogólnikowymi: „dużo się nauczyłem”, „poznałem interesujących ludzi”, „chcę się czegoś nauczyć”, a raczej **dążyć do** uzyskania odpowiedzi o konkretnych nabytych umiejętnościach (np. liczba poznanych programów komputerowych, umiejętność wykonywania czynności pielęgnacyjnych przy osobach chorych) czy motywacjach współpracy (np. dysponuję czasem wolnym).

Krok piąty: docenianie

To bardzo istotne, aby twoi wolontariusze czuli się docenieni. Jest wiele sposobów, aby okazać wdzięczność i docenić ich. Bądź kreatywny i pomyśl o interesujących sposobach uczczenia

sukcesów wolontariuszy. Nie są potrzebne pieniądze, żeby powiedzieć „dziękuję”! Im bardziej osobiste będzie wyrażenie uznania, tym lepiej.

Oto kilka pomysłów:

- wręcz uroczyste certyfikat poświadczający liczbę przepracowanych godzin,
- przygotuj upominek,
- podziękuj na łamach lokalnych mediów,
- przygotuj “ścianę sław” w ważnym miejscu siedziby swojej organizacji i powieś tam fotografie wolontariuszy,
- zaproś wolontariuszy na uroczyste wydarzenie swojej organizacji /koncert, przedstawienie, świąteczną kolację/,
- podaruj bezpłatne wejściówki dla przyjaciół wolontariuszy,
- podaruj koszulkę z logo swojej organizacji,
- poinformuj poprzez media, jak dużo pieniędzy zebrałeś dzięki pomocy wolontariuszy albo ilu ludziom dzięki nim udało się pomóc,
- nominuj wolontariuszy do nagród lokalnych, regionalnych, krajowych,
- wyrażaj akceptację i wspieraj,
- zapraszaj wolontariuszy na spotkania zespołu i szkolenia,
- przygotuj pisemne referencje.

Podsumowanie

Zarządzanie wolontariatem będzie skuteczne, jeśli:

- sprecyzujesz swoje oczekiwania wobec wolontariuszy,
- starannie przeprowadzisz rekrutację,
- znajdziesz czas na monitorowanie pracy wolontariuszy,
- będziesz wspierał wolontariuszy i pomagał rozwiązywać ich problemy w pracy ochotniczej,
- umożliwisz wolontariuszom zdobycie niezbędnej im wiedzy,
- będziesz traktował wolontariuszy indywidualnie,
- pozwolisz im poczuć się pełnoprawnymi członkami zespołu tworzącego organizację,
- zadbasz, by wolontariusze czuli się potrzebni i docenieni,
- stosować będziesz różnorodne formy nagradzania wolontariuszy,
- zapewnisz wolontariuszom bezpieczne warunki do pracy.

Musisz jednocześnie pamiętać, że nie wolno ci:

- zostawiać wolontariuszy bez wskazówek dotyczących tego, czego od nich się oczekuje,
- zakładać z góry, że wolontariusze wszystko rozumieją i wszystko jest dla nich oczywiste,
- wyzyskiwać wolontariuszy,
- oczekiwać, że wolontariusze wykonają pracę za ciebie,
- stwarzać niebezpieczne dla wolontariuszy sytuacje,
- zmuszać wolontariuszy do wykonywania pracy, która nie daje im satysfakcji,
- formułować nierealistycznych oczekiwań wobec wolontariuszy.

Źródło

- <https://www.migrapolis.pl/pl/dzialy-tematyczne/zawody-szczegolne/wolontariat-w-polsce>, online: 16.03.2022 r.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057, z 2021 r. poz. 1038, 1243, 1535, 2490).
- Wilk B. , Nabierz wprawę w prawie, czyli poradnik o prawnych aspektach wolontariatu, Stowarzyszenie Polites, 2019 r., https://www.korpussolidarnosci.gov.pl/data/domains/1/pl/filemanager_files/nabierz-wprawę-w-prawie-poradnik-o-prawnych-as.pdf, online 16.03.2022 r.